

MUSTAQILLIK JARAYONIDA MILLIY RAMZLARNING O'RNI – O'ZBEKISTON DAVLAT BAYROG'INING RAMZIY MA'NOSI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI

Ilmiy-uslubiy va ilmiy-tadqiqot axborot
markazi katta ilmiy xodimi
Fayziyeva O'g'ilbegim

Annotatsiya

Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasining mustaqillik jarayoni va milliy ramzlarining ahamiyatini ilmiy yondashuvda tahlil qiladi. Mustaqillik nafaqat siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlarni, balki milliy o'zlik, madaniy meros va milliy g'ururni shakllantirish jarayonini ham o'z ichiga oladi. Maqolada mustaqillikka erishish tarixiy bosqichlari, davlat ramzlarining bayroq, gerb, madhiya tarixi va ularning jamiyat hayotidagi roli keng yoritilgan. Shuningdek, milliy ramzlarning yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyati va mustaqil davlat sifatida o'zligini mustahkamlashdagi o'rni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Mustaqillik, milliy ramzlar, davlat bayrog'i, gerb, madhiya, suverenitet, milliy qadriyatlar, O'zbekiston tarixi.

Kirish

Mustaqillik har bir xalqning o'z taqdirini belgilash huquqi, o'z milliy qadriyatlarini tiklash va rivojlantirish imkoniyatidir. O'zbekiston tarixida mustaqillik jarayoni nafaqat siyosiy, balki iqtisodiy, madaniy va ma'naviy o'zgarishlarni ham o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, mustaqillikning ramziy ifodasi sifatida milliy ramzlar muhim o'rin tutadi. Milliy ramzlar xalqning tarixiy tajribasi, madaniy merosi va suverenitetining timsoli hisoblanadi.

Ushbu maqolaning maqsadi O'zbekiston mustaqillik jarayonini va milliy ramzlarning jamiyat hayotidagi o'rnini ilmiy tahlil qilish, ularning yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyatini aniqlashdir. Maqolada tarixiy faktlar, qonuniy hujjatlar va ramzlarning ramziy mazmuni batafsil yoritiladi. Davlat ramzlari har bir mustaqil

mamlakatning milliy o'zligini, tarixini, madaniy qadriyatlarini va suverenitetini ifodalaydigan eng muhim belgilaridan biridir. Shu ramzlarning eng keng tarqalgan va eng ko'zga ko'rinadigan shakli davlat bayrog'idir. Bayroq nafaqat davlatning ichki siyosiy tuzilishini, balki xalqaro maydondagi mavqei ham aks ettiradi. Shu sababli, davlat bayrog'i har bir fuqaro uchun nafaqat rasmiy ramz, balki milliy g'urur va birlik timsolidir.

O'zbekiston Respublikasi davlat bayrog'i 1991-yil 18-noyabrda O'zbekiston Oliy Kengashi tomonidan qabul qilingan. Bu bayroq mustaqil davlat sifatidagi yangi davrni boshlash ramzi bo'lib, tarixiy va madaniy qadriyatlarni, shuningdek, xalqning kelajakka bo'lgan intilishlarini aks ettiradi. Bayroqning ranglari, ramzlari va ularni joylashtirish tartibi chuqur ma'noga ega bo'lib, milliy identitetni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada bayroqning yaratilish tarixi, rang va ramzlarining ma'nosi, shuningdek, zamonaviy jamiyatdagi o'rni tahlil qilinadi. O'zbekistonning mustaqillikka erishish jarayoni XX asrning oxiridagi siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy vaziyat bilan bevosita bog'liq. Sovet Ittifoqi parchalanishining oldingi davrida respublika iqtisodiy va siyosiy jihatdan Moskvaning bevosita nazorati ostida bo'lgan. Shu davrda, xalq o'z milliy qadriyatlarini tiklash va mustaqil davlat qurish istagini kuchaytirgan. 1991 yil 31 avgustda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi tomonidan Mustaqillik deklaratsiyasi qabul qilindi. Ushbu deklaratsiya O'zbekiston xalqining o'z taqdirini belgilash huquqini e'lon qilgan muhim hujjat bo'ldi. Shu yilning 1-sentyabrida esa respublika O'zbekiston mustaqil davlat sifatida xalqaro hamjamiyat tomonidan tan olindi. Mustaqillik jarayoni nafaqat siyosiy mustaqillikni, balki milliy iqtisodiy va madaniy o'zlikni tiklashni ham o'z ichiga oladi. Bu jarayonning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Siyosiy mustaqillik – suverenitet va demokratik institutlarni shakllantirish.
2. Iqtisodiy mustaqillik – mustaqil moliya siyosati, milliy valyuta va ishlab chiqarish tizimi.
3. Madaniy va ma'naviy tiklanish – milliy til, tarix va madaniyatni rivojlantirish.

Tarixiy manbalar shuni ko'rsatadiki, mustaqillikka erishish harakati xalqning milliy g'ururi va erkinlikka intilishidan kelib chiqqan.

Mustaqillikning siyosiy, iqtisodiy va madaniy bosqichlari

Siyosiy mustaqillik davlatning suverenitetini e'lon qilishi va mustaqil siyosiy institutlarni shakllantirishini bildiradi. Mustaqillik deklaratsiyasidan so'ng O'zbekiston o'z Konstitutsiyasini qabul qildi, parlament va prezident institutlarini tashkil etdi. Bu jarayon fuqarolik jamiyati va demokratik tizimni rivojlantirishga xizmat qildi.

Iqtisodiy mustaqillik milliy valyutani joriy qilish, mustaqil moliyaviy siyosatni olib borish va respublika ishlab chiqarishini mustahkamlash orqali amalga oshirildi. 1993 yilda so'm milliy valuta sifatida joriy etildi. Shu bilan birga, iqtisodiyotni liberallashtirish, xususiy mulkni rivojlantirish va tashqi savdoni kengaytirish bo'yicha keng qamrovli islohotlar boshlandi.

Mustaqillik jarayonining muhim jihati milliy til, tarix va madaniyatni rivojlantirishdir. O'zbek tili davlat tili sifatida belgilandi. Milliy tarix va madaniyatni o'rganish, madaniy merosni asrab-avaylash, milliy bayramlar va marosimlarni tiklash orqali milliy ong uyg'otildi.

Milliy ramzlarning tarixi va ramziy ahamiyati

Milliy ramzlar davlatning mustaqilligi va suverenitetini ifodalovchi muhim belgilardir. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, davlat ramzlarini belgilash jarayoni boshlangan.

Davlat bayrog'i

XX asrning boshlarida Turkiston hududida turkiy xalqlar o'z milliy ramzlariga ega bo'lishga intilgan. Shu davrda bayroqlar, himoyaviy belgilar va standartlar xalqning tarixiy va diniy qadriyatlarini aks ettirgan. Ammo, Sovet Ittifoqi davrida rasmiy bayroqlar markazlashgan siyosat natijasida o'zgartirilgan va turkiy va milliy ramzlarning ishlatilishi cheklangan. Sovet davrida O'zbekiston SSR bayrog'i bir necha marta o'zgartirilgan. 1925–1941-yillarda qizil fonda yozuvlar va milliy ornamentlar ishlatilgan bo'lsa, 1941–1991-yillarda asosiy rang sifatida qizil, uzunga cho'zilgan

chiziq va kamroq ramzlar qabul qilingan. Bu bayroqlar mamlakatning milliy o'zligini aks ettirmagan, balki Sovet Ittifoqi ramzlariga moslashtirilgan.

Mustaqillik davri

1991-yil 31-avgustda O'zbekiston Respublikasi mustaqilligini e'lon qilgach, davlat ramzlarini qayta ko'rib chiqish va milliy identitetni vizual tarzda aks ettirish zarurati yuzaga keldi. Shu munosabat bilan, O'zbekiston Oliy Kengashi 1991-yil 18-noyabrda yangi davlat bayrog'ini qabul qildi. Bayroqni yaratish jarayoni milliy va tarixiy ildizlarga tayangan holda amalga oshirildi. Shu davrda taniqli rassom Madali To'xtayev boshchiligidagi ijodiy guruh bayroqni ishlab chiqdi. Ularning maqsadi milliy qadriyatlarni, tarixiy ildizlarni va mustaqillikni yagona ramzda birlashtirish edi.

Bayroqni rasmiy qabul qilish

1991-yil 18-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi bayroqni rasmiy ravishda qabul qildi. Shu bilan mamlakat mustaqil davlat sifatida o'z ramzlariga ega bo'ldi. Bayroqning dizayni: yuqori chap burchakda oy va o'n ikki yulduz, uchta rang – ko'k, oq va yashil, ularning orasida qizil chiziqlar xalqaro standartlarga mos keladigan shaklda tasdiqlandi. Bayroqni qabul qilish jarayoni nafaqat davlat siyosiy belgisi sifatida, balki xalqning tarixiy va madaniy qadriyatlarini e'tirof etish sifatida ham ahamiyatli bo'ldi. Shu tariqa bayroq, xalqning mustaqillikka bo'lgan intilishlarini va milliy g'ururini aks ettiruvchi ramzga aylandi.

Tarixiy va ilmiy tahlil

Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, O'zbekiston bayrog'i shakllanishida qadimiy turkiy an'analarning, Islom madaniyatining va Sovet davrining estetik elementlarining uyg'unligi seziladi. Bayroq nafaqat milliy tarixni aks ettiradi, balki zamonaviy davlatning suverenitet ramzi sifatida ham xizmat qiladi. Shuningdek, bayroqni yaratishda rang va ramzlarning psixologik va vizual ta'siri hisobga olingan. Masalan, ko'k rang tinchlik va barqarorlikni, yashil rang hayotni va yangilanishni, oq rang poklik va adolatni ifodalaydi. Bu esa bayroqni nafaqat rasmiy belgisi, balki xalqning ruhiy va ma'naviy birlik ramzi sifatida qabul qilinishini ta'minlaydi.

Ranglar va ramzlarning ma'nosi:

Ko'k rang osmonni, suvni va tinchlikni bildiradi. Shu bilan birga, turkiy xalqlarning qadimiy ramzi sifatida ham qabul qilinadi. Ko'k rang xalqning pok niyatini va erkinlikka bo'lgan intilishini ifodalaydi.

Oq rang – poklik, adolat va insonparvarlik timsoli. U xalqning ma'naviy pokligini, tinch hayotga bo'lgan intilishini aks ettiradi.

Yashil rang tabiatni, hayotni, yangilanish va rivojlanishni bildiradi. Shu bilan birga, u ekologik barqarorlik va milliy uyg'unlikni ramziy qiladi.

Qizil chiziqlar hayotiy kuchni, jon va qon tomirlarini ifodalaydi. Shuningdek, xalqning tarixiy fidoyiligini va jasoratini ramziy qiladi.

Oy yangilanish va mustaqillik ramzi bo'lib, o'tgan tarix va yangi davrni bog'laydi. O'n ikki yulduz esa yilni, oylar tizimini va mukammallikni ifodalaydi, shuningdek, xalqaro birlik va ezgulik ramzidir.

Ranglar va ramzlarning uyg'unligi bayroqni milliy birlik, tarixiy davomiylik va davlat suverenitetining vizual ramzi sifatida qabul qilinishiga yordam beradi.

Bayroqning zamonaviy ahamiyati

Bugungi kunda O'zbekiston bayrog'i milliy birlik va Vatanga sadoqat timsoli sifatida nafaqat davlat binolari, balki xalqaro tadbirlar va sport musobaqalarida ham keng qo'llaniladi. Bayroq yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida bayroqni hurmat qilish va qadrlash odatga aylangan. Shuningdek, rasmiy tadbirlarda bayroqning hilpirashi milliy g'urur va tarixiy xotirani mustahkamlaydi. Davlat bayrog'i xalqaro tadbirlarda, diplomatik uchrashuvlarda va konferensiyalarda mamlakatning obro'si va milliy qadriyatlarini namoyish etadi.

Xalqaro kontekst va taqqoslash

O'zbekiston bayrog'i boshqa Markaziy Osiyo davlatlari bayroqlari bilan solishtirilganda quyidagi xususiyatlarga ega:

Qozog'iston bayrog'i asosan ko'k va oltin ranglardan iborat bo'lib, osmon va tabiiy boyliklarni bildiradi.

Qirg'iziston bayrog'i – qizil rang ustun, markazida quyosh va tog' tasviri mavjud.

Tojikiston bayrog‘i oq, qizil va ko‘k ranglardan tashkil topgan, xalqaro madaniy merosga urg‘u beradi.

O‘zbekiston bayrog‘i esa ranglarning uyg‘unligi, ramzlarning boyligi va tarixiy ildizlariga tayangan holda milliy o‘zlikni kuchli ifodalaydi. Shu bilan birga, bayroq xalqaro maydondagi obro‘ni oshirish va mamlakatning tinchlikparvar siyosatini aks ettirishda muhim rol o‘ynaydi.

Davlat gerbi

Gerb O‘zbekistonning suvereniteti va milliy qadriyatlarini ramziy ifodalaydi. Gerbda paxta va g‘alla, quyosh va yulduzlar mavjud bo‘lib, ular iqtisodiy va tarixiy ma’noga ega. Shu orqali xalqning mehnatsevarligi va farovonligi ifodalanadi.

Davlat madhiyasi

Madhiyada xalqning erkinlikka intilishi va tarixiy tajribasi ifodalanadi. U milliy g‘urur va birlikni targ‘ib qiladi, shuningdek, xalqni birlashtiruvchi kuchga ega. Milliy ramzlarning jamiyat hayotidagi o‘rni

Milliy ramzlar rasmiy hujjatlar, tantanali marosimlar va davlat tashkilotlarida ishlatilish bilan birga, jamiyatning ma’naviy hayotida ham katta ahamiyatga ega. Ular:

1. Xalqning milliy o‘zligini shakllantiradi.
2. Tarixiy meros va madaniy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazadi.
3. Mustaqil davlat sifatida jamiyatning ruhiy poydevorini mustahkamlaydi.
4. Milliy birlik va vatanparvarlik ruhini uyg‘otadi.

Milliy ramzlar orqali yoshlar o‘z tarixini o‘rganadi, vatanparvarlik ruhini rivojlantiradi va madaniy merosni qadrlashga o‘rgatiladi.

Xulosa va tavsiyalar

O‘zbekiston davlat bayrog‘i milliy g‘urur, mustaqillik va tarixiy meros ramzi sifatida muhim o‘rin egallaydi. Ranglar, ramzlar va dizaynning uyg‘unligi xalqni birlashtiruvchi kuch bo‘lib xizmat qiladi. Bayroq yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, milliy identitetni mustahkamlash va xalqaro maydonda obro‘ni oshirishda beqiyos rol o‘ynaydi. Har bir fuqaro bayroqni hurmat qilishi va qadrlashi zarur. O‘zbekistonning mustaqillik jarayoni nafaqat siyosiy va iqtisodiy o‘zgarishlar, balki

milliy o'zlik va madaniy qadriyatlarning uyg'onishi bilan ham izohlanadi. Milliy ramzlar bu jarayonning eng muhim elementlari bo'lib, xalqning tarixiy tajribasi, madaniy merosi va kelajak umidlarini ifodalaydi. Mustaqillikni qadrlash va milliy ramzlarni hurmat qilish har bir fuqaroning burchi hisoblanadi. Ramzlar nafaqat o'tmishni eslatadi, balki kelajak avlodga mustaqil va bir bo'lgan davlat tuyg'usini yetkazadi. Milliy ramzlarni jamiyatning barcha sohalarida targ'ib qilish, maktablar va oliy o'quv yurtlarida ularni o'rganish dasturlarini rivojlantirish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. “O'zbekiston Respublikasining Davlat bayrog'i to'g'risida”gi Qonun, 1991-yil 18-noyabr.
3. To'xtayev M. “Davlat ramzlari – milliy iftixorimiz”. – Toshkent, 2016.
4. Karimov I.A. “Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch”. – Toshkent, 2008.
5. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari tizimi.